

Observatoriul este de două ori în
septimana, Mercurul și Sâmbăta.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a în
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a două si
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
în modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
nea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 80.

— Sibiu, Sâmbata 4/16 Octob. —

1880.

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

VII. Amu începutu acestu studiu asupra legi-
loru electorali în Nr. 74 si'lu continuaramu până
astăzi. Cu acestea nu amu terminatu nici macaru
analiz'a, sau dacă voiti, critic'a lor, si mai este
de a se cercetă încă si natur'a resistentiei passive,
votate până acum în patru conferentie electorali
(1869, 1872, 1875, 1878), precum si modulu
cum se executase aceea, bine, reu, sau nicidecum;
în fine conditiunile unei activitati, care ar fi potutu
se si aiba urmări dorite sau nulle. Numai după
studiulu nostru ar cuprinde si examinarea acestoru
cestiuni, amu fi în stare de a trage din tinsulu si
consecentie practice, pe care le astépta na-
tiunea noastră si mai virtosu partea ei locuitoria
pe teritoriulu marelui principatu alu Transilvaniei.

Dacă curmam astă-data acestea cercetări ale
nóstre până la alta ocaziune, cauze fôrte grave ne
înpunu amanarea. Un'a din acelea este conditio
sine qua non, că se avem sub ochii nostri
numarul actuale alu tuturor alegatori-
loru din tôte cercurile electorali, în care se afla
locuitori romani, fia poporatiune curata, sau ames-
tecata, si acésta fia în majoritate, ori în minoritate.
Reu au întielesu unii amici, că s'aru cere listele
întregi, decopiate cu numele si connumele fiacarui
alegatoriu. Se cere din fiacare colegiu (cercu)
electorale numai numarul alegatoriloru, acesta înse
cât se pôte mai exactu.

Amu disu: tóti alegatorii în numeru; dara
apoi în locu de a decopia listele întregi, este éra
o conditiune imperioasă, se fia specificati: a) după
nationalitati în trei rubrice, romani, magiari, sasi,
sau si patru, pe unde se afla israeliti în numeru
cevasi mai mare, camu dela 10 familii în susu;
b) alte două rubrice se separe pe privilegiati (nobili
si secui liberi) de neprivilegiati.

Acésta operatiune trebuie se se executedit în
tôte colegiele electorali ale Transilvaniei. Dorinti'a
noastră individuala ar fi, că si confratii nostri din
Ungari'a se binevoiesca a luá asupra si în cercurile
dumnealoru aceeasi operatiune.

Fără acésta mesura prealabila, ori câte dis-
cusiuni frumoase se voru face si ori-câte conferentie

electorali vomu tine, tôte voru fi precare, perdere
de timpu, ocaziune fatala pentru dissensiuni si iri-
tarea spiriteloru, orbectura prin întunecime, candu
stă în voi'a noastră că se facemu lumina de ajunsu,
prin o simpla operatiune aritmetica de două, trei
óre si cu câtiva cruceri (fia si 1 florinu) porto.

Adunarea dateloru statistice electorali cade
în lini'a prima pe partid'a activitatiei. Ea striga
neîncetatu: Se reintramu în actiune, se mergemu
la urna, se alegemu deputati la diet'a Ungariei.
Actiunea înse fără elemente active, nu are nici-unu
sensu. Unde le sunt bataliónele, cu care voiescu
se între în lupt'a electorale? Se le adune, se le
tréca în revista, se le supuna la disciplina rigoroasă.
Publicistii lor se vaiera până în ór'a de față, că
atunci, de atâtea-ori, nu știu candu, nu 'iau lasatu
nisce ómeni, că se între în actiune. Dara apoi
preste două trei minute totu ei spunu, că romanii
totu au alesu, si mai adaoga marele neadeveru, că
poporulu a parasitu pe inteligentia si s'a dusu
singuru la urna. Mai întrebamu odata: Care
poporu?

Se va raspunde, că acésta întrebare se reduce
la periódele, în care se faceau alegerile pe temeiu
legei din 1848. Prea bine: atunci partid'a activi-
tatiei este cu atât mai virtosu obligata se faca
ceea ce nu facuse în trecut, se si numere si ra-
liedie trupele electorali pe temeiu legei „modi-
ficate“ din a. 1874, că înainte de tôte se aiba
cu ce înfruntă si confundă pe ómenii resistentiei
passive, si apoi dându-le acestora cu pitiorulu, se
mérgea înainte.

Noi „passivistii“ crediendu că ne lipsescu
trupele, tocma pentru că suntemu „passivisti“, „ne-
credintiosi“, potemu se stămu prea bine cu mânia
în sinu în totu decursulu agitatiuniloru electorali
si nu aveti ce se ne faceti. Dara éta, ve pro-
mitemu, că până la adunarea deplină a listeloru elec-
toralu, stămu gata se ne punemu cu totu zelulu în servi-
tiulu partidei adverse, mai alesu că ne interessédia si
pe noi se cunoscemu stralucitele efecte ale acelei
legi modificate din a. 1874, considerate din punctu
de vedere nationale, din care'lu vomu considerá si
judecă totdeauna.

Dara bine se si ia sam'a partid'a activitatiei,

că se nu si mai puna în capulu trupeloru coman-
danti desertori, carii au sedusu la desertiune
si pe trupele lor în mai multe locuri, precum s'a
întemplatu în periódele trecute, că-ci ei au deser-
tatu mai antaiu cu rusine si prostitutiune, éra nu
poporulu; ce dicu poporulu? pe puçinii alegatori
câti au fostu în câteva colegii, iau dusu ei, coman-
dantii desertori, cu nasulu la urna, nu că se aléga
deputati romani, ci pe oricine altii.

Mai este încă si o alta cauza a precurmarei
studiulu nostru. Trebuie se se tina cât mai cu-
rându o conferentia electorale. După ce
se va tine aceea si i se voru cunósce conclusele,
atunci pôte că ni se va facilitá problem'a si vomu
fi în stare de a continuá mai cu folos.

Tôte la timpulu seu si nu punendu la mîtia
clopotu, că se prinda sióreci. Au disu unii publi-
cisti, că comitetulu electoral instituitu în a. 1878
nu aru fi facutu nimicu. De unde știu dumnealoru
că n'au facutu nimicu? Ei, bine, éca n'au aflatu
cu cale se publice. Dara altii câte cluburi electorali,
câte municipali au organizatu de 14 ani? Câte?
Ceremu si noi respunsu.

Revista politica.

Sibiu, 15 Octob. st. n. 1880.

Consultandu istori'a vomu aflá, că fôrte adeseori
candu state mari guvernate despoticesce se preparau
a întreprinde resbele pentru o cauza nedrépta si
prin urmare nepoporală, au avutu a trece prin crise
interne mai mari s'eu mai mici, după cum erau
împartite fortele elementeloru ce isi disputau po-
tatea. Au fostu si casuri, în cari popóra întregi
profitandu de incurcaturile externe ale guverneloru
asupritóre si tiranice, le au resturnatu, făcendu unu
pasu firmu si puternicu spre emanciparea lor,
deschidându si calea cultivarei si a civilizatiunei
loru, care le érá închisa până atuncea în modu
sistematicu.

Aruncandu o privire asupra celoru ce se pe-
trecu pe scen'a politica a lumii mari, vomu intalni
multe momente, care ne îndemna a crede, că astăzi
ne aflamu în ajunulu unei perióde istorice pline de

câteva sale, me vediuu dintr'odata în față cu archi-
ducele Rainer.

Primirea blanda si condescendentă a acelu prin-
cipe de sange suveranu me aduse în confusiune. Nu
sciam de ce me află elu. Archiducele observă îndată
confusiunea mea, si fiindu-că elu încă voise numai se
védia pe agitatorulu din Transilvani'a, me întrebă
despre starea campuriloru si a sanetatiei locuitoriloru,
si dacă industri'a transilvana prosperédia. Nici-unu cu-
ventu de cestiuni politice! Imi atinsé ceva si despre
necesitatea unei cali ferate în Transilvani'a.

Atăta e totu? întrebaiu în mine, si la unu mo-
mentu datu, făcendu mi complimentulu esiu.

De aci me dusera éra la c. Nádasdy, care acum
érá plinu de bucuria, că-ci îi curgea telegrame dela
guvernulu Transilvaniei despre rezultate fôrte placute
în alegeri. Me invită la mész, în care timpu mai ve-
nira câteva telegrame.

„Bravi romanii vostrii! Ai avutu dreptate, că ei
nu si voru vinde consciinti'a. Me temusem că regimulu
va fi constrinsu a contrabalantia pe aristocratia cu a-
celeasi arme“; dara de unde bani, candu statulu e în
lipsa atât de mare? dise între altele cancelariulu.

Trei dile câtu am mai statu în Viena, sér'a esiam
în preambulare cu br. Reichenstein, Dm. Moldovanu, o-
data cu dr. Grimm, si se întielege că din politica nu
mai esiamu. Dara Grimm vorbia cu multa ura despre
Schmerlingiani, cari din domnu mare ce fusese la gu-
bernulu din Sibiu, îl lasasera acuma pe din afara. Eu
ascultamu si că simplu ardeleanu ce sunt, învetiamu
dela ei multe de tôte.

Pentru că se nu me aratu precum nu sunt, am
datu visita si la alti consilieri, anume imi aducu bine a-
minte de repaus. Stefanu Horváth si de Szentgyörgyi.
Betranulu Horváth, cu care me cunoscemu din Sibiu,
imi dise încetu între patru ochi: „Édes patriota, luati-ve
sém'a fôrte bine, că acesti ómeni ve voru înseliá. Ei
ve considera pe voi si pe noi că pe cartile de jocu.“
Eu încă am fostu fôrte sinceru către Horváth; am

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cunoscintiele mele cu vice-cancelariulu br. Fran- ciscu Reichenstein.

(Urmare.)

În alta di me condusera mai ántaiu în biurulu
v.-cancelariulu br. Reichenstein, de unde după
schimbaramu câteva cuvinte, me trecu în sal'a de audientia
a betranulu cancelariu com. Franciscu Nádasdy.
Acesta măsurandu-me din cresetu până în talpi, cu unu
subrisu (zimbetu) că de gluma, se parea că m'ar întrebá
din ochi: Adeca tu se fi acelu motiu uriasu, care ma-
nanci carne de unguru si iti astemperi setea cu sange
de sasu?

În Transilvani'a se începusera tocma în acelea dile
alegerile dietali; cancelariulu se arată fôrte îngrijatu de
resultatele lor. Me puse lângă sine pe canapea, că
se me stórca, precum storci o lámâia, punendu mi o du-
zina de întrebări relative la caracterulu alegătoriloru si
alu candidatiloru. Tôte asigurările mele, că romanii
voru alege bine si fără a comite escesse, betranulu le
ascultá dându din capu, până candu prorupse în urma-
tóriile cuvinte:

— „Dta nu cunosci practicile magnatiloru nostri
din Ungari'a. Trebuie se ști, că ei au facutu între sine
o colecta de 200 mii, cu scopu de a mitui pe romanii
din Ardealu, că se aléga totu deputati de opozitiune,
cari nu voru integritatea monarchiei.“

Se vede că eu voiu fi facutu ochi mari audiendu
acelea cuvinte, că-ci cancelariulu mai continuá dicundu:

— „Ce? d-ta te miri de acésta? Află că în Un-
gari'a sunt magnati, dintre carii unulu singuru pôte
riscá 200 de mii pentru scopuri de acestea. Candu
pleci îndaraptu? Voiu dá ordinu că se ti iai de a drep-
tulu de aici numirea de regalistu si se pleci câtu mai
curendu, că se spui episcopiloru si la ceilalti, se impe-
dece mituirile.“

— „Escelentia, eu plecu la Prag'a, nu pociu merge
asia curendu la Transilvani'a; dara eu nu pricepu, de
unde acésta temere pentru alegătorii romani. Si me
rogu escelentia, cum pociu figurá eu cá regalistu, candu
nu sunt magnatu în sensulu legei din 1791? Eu sunt
industriariu, fabricantu, cetatiénu (Bürger) din Brasiovu,
nu magnatu cu donatiuni de dominie.

— „Asia au aflatu cu cale ai vostrii. Se vii
mane, că se ti iai decretulu, si dacă nu pleci acasa,
scrie de aici ori-cui vei ști, că se nu lase pe alegătorii
romani se si vendia voturile. Tineti cu regimulu, că-ci
numai elu ve voiesce binele. (Atunci puse man'a pe
câteva acte, în care aratandu mi frumós'a subscrip-
tiune romanésca Franciscu-Josifu, a Maj. Sale,
adaose dicundu).

„Herr Baritiu (conversatiunea curgea nemtiesce),
nu asi fi crediutu în tóta viéti'a mea că se vediu, a-
cum la betranetiele mele, pe Majestatea Sa subscriendu
romanésce, si eu totu romanésce, că ministru alu
Maj. Sale.

În fine m'a dimisu.

Despre acestea scene scrieu câte ceva amiculu
meu dr. J. Ratiu la Turd'a, nu știu dacă densulu a
pastratu acea epistola a mea, că se o publice întreaga,
acum după 17 ani. Mintea mea necópta în intrigele po-
litice me înseliá că se scriu în aceleasi cestiuni, în ace-
easi di, la Sibiu si la Brasiovu. Au scrisu si vreo doi
studenti.

Atăta mi-a trebuit.

„Cum a cutediatu elu se mérga la Viena fără
scirea si voi'a noastră?“

Éca asia, am cutediatu, cum cutédia tóta lumea
libera în afacerile sale, fără a merge la nici-unu raportu
cu „Melde gehorsamt, dass ich nichts zu melden habe.“

În alta di mergendu la ór'a pusa în cancelari'a
transilvana, dn. Moldovanu me luá frumosiulu si me
conduse la ministru Schermerling, care de si mai
pe scurtu, me întrebă totu despre alegeri si cu atăta
me dimisse. Lui îi fusese numai, că se cunósca în per-
sóna pe motiulu „periculosu.“ De aci condusu prin

crise, schimbări și evoluții de primu rang. Numerul proceselor politice vechi și noue între deosebitele state, precum și cele purtate de către poporale singurătate în contra guvernelor asupritore, se poate dice, că este unu legionu întregu, care în locu se scada, crește din ce în ce mai mare și se învâlnă mai tare.

Unul din acele procese celebre este și asia numită cestiune orientala, care după ce a trecut prin multe și nenumerate faze și instantie, astăzi au ajuns înaintea forului supremu alu Europei, dela care nu se mai poate apelă de către numai la feru și sange. Cu cât înse diplomații a celorlalte mari puteri europene își concentră mai tare întreaga sa activitate pentru terminarea accelerata a acelui procesu, cu atât situația internă a acelor state devine mai critică și mai neliniștită, probându-se astfel că cestiunea orientala exercită o reacție enormă și puternică asupra relațiilor politice interne a tuturor statelor europene. Nu există nici unu popor în betrană Europa, care se nu se aștepte la schimbări în bine, sau se nu se teme de pericole și rele ce ar urma pentru el, din modulu cum se va deslegă acea cestiune, ajunsa la punctulu său de culminare dramatică. Acele speranțe, acele temeri și acele dorințe, acoror terenu este cestiunea orientala ne pot servi, că firu de orientare în labirintulu politicii actuale.

Din momentul în care cestiunea orientala a fost pusă în modu definitiv la ordinea zilei, prin energiă și tenacitatea extraordinară a ministrului-pădinte d. Gladstone, linistea și pacea Europei a fost turburată, trecându din criza în criza.

Este de lipsă se înregistramu acele crize, pentru că se ne convingem despre intimulu raportu și legatură, ce există între cestiunea orientala și evenimentele ce veduram și vedem că se desfășura înaintea ochilor noștri.

În Austriă guvernulu comitelui Taaffe inaugura o politică slavo-fila cu scopu, de a castiga elementele slave pentru o acțiune resboinică în contra Rusiei și a micilor săi vasali dela Dunare precum sunt Bulgari, Serbi și Muntenegru. Ungurii profitandu de acestu curentu anti-germanu alu guvernului din Viena, se arunca cu furia asupra germanismului bine înradăcinatu din Ungari, voiescu se ilu estermine și în parocsismulu lor de magiarizare, pe care d. C. Tisza ilu exploată în modu foarte rafinatu, că mijlocu de a își asigura unu rezultat favorabilu pentru alegerile dietale din anul viitoru, își deschid vinele cu propriile lor mâini și își sapa mormentulu lor economic și financiar. În același timp ei își înstrăină pe croați, pe serbi, pe sasi, era celor trei milioane de romani le confiscă limbă,

recunoscutu înse ambii, că e preste potință a intru parerile tuturor spre același scopu.

„Me temu că voi veti precipită lucrurile.”

„Si eu me temu,” fu răspunsulu meu.

În fine me smulsei din Viena și plecai la Pragă, ducându cu mine suvenir placute numai din orele fericite, câte le-am petrecutu la casa și în amabilă familie a fratelui Dim. Moldovanu.

La dieta. Pe la finea lui Iuliu 1863 se desbătea în conferință națională a membrilor dietei proiectulu de adresă la cuventulu de tron. După ședința, fericitul mitropolit Andrei me chiamă să mi arate topografiă diocesana, pe care eu nu 'io vedusem niciodată; de aci înse me scose curendu și me duse la grădina sa, unde ne aflaramu numai ambii. Imi dete o sugară și apoi începî:

— Domnule Baritiu, de ce te opui d-ta la intrarea în senatul imperialu? De ce se ne facem națiunea de ura chiaru cu Maj. Sa, candu d-ta ști bine, că este voință Maj. Sale, precum îți va fi spus și dn. Popu și alții.

— Escelență Ta! Eu nu me opun ex principio la intrarea Transilvaniei într-unu parlamentu central, căci eu am fost și în anul 1848 sunt și acuma pentru integritatea imperiului, de și nu în sensu centralistic, dară me tînu cu ambele mâini de diplomă din Octombrie. Dorescu, că mai așteptu se ni se asigure autonomiă Transilvaniei în sensulu diplomei Leopoldine din a. 1691 și alu legilor fundamentali din a. 1791, totuodată se fia înarticulată și națiunea noastră cu limbă sa, că limba diplomatică, precum ne promite și Maj. Sa în rescriptulu de deschidere (cuventu de tron).

— Apoi tocma că ne promite Maj. Sa, că d-ta nu te îndoiști în cuvintele Maj. Sale?

— O saraculu de mine, eu nu me îndoișcu în cuvintele monarhului, dară am invetiă a nu me încrede ministrului.

— „Eu tînu pe ministeriulu Schmerling multu mai corect, de către se ne pōta înșelă,” imi replică Arhiepiscopulu în tonu camu apasatu.

— Si eu audiu că anume dn. Schmerling este barbatu de unu caracteru anticu; dară me rogu Escelență că se binevoiescu a luă în considerație, că în epocă noastră ministrii vinu și se duc pe aci îneco, că și sistemele lor. Noi sene folosim de ocaziune și se dicem, că îndată-ce ni se voru sancționa toate drepturile

drepturile omenești și naționalitatea, le dictă sentimentu de mōrte prin legi draconice, și prin „asiatică” lor administratiune i ruină materialicește, luandule și cenși a din vētra, pentru că ajunși proletari, sau se se arunce în brațiile sugrumătoare ale magiarismului, sau se ia lumea în capu, parasindu cu lacrimile în ochi curtea parintă și despartindu-se cu ānimă frantă de mormintele iubitoru strabuni.

În Italiă betranulu și încaruntitul generalu Garibaldi, acestu erou legendaru și apoteosatu alu națiunii italiene, parasesce insulă sa solitară Capreră, apare în portulu dela Genuă, pentru că primitu de popor cu unu entusiasm nemărginitu, se eliberă pe ginerele seu generalulu Canzio, închis pentru că a luat parte la agitațiunile și demonstrațiunile „irredentistilor”. Numele lui Garibaldi este fermecatoriu pentru italieni și parolă dată de către acestu adevăratu tribun alu poporului va fi acceptată de națiunea întreagă, care este gâtă în totu momentulu a'lu urmă.

Franciă restaurată și reintinerită pandeste soșirea momentului celui supremu. Gâtă de acțiune, tranteste pe d. Freycinet pentru că se fia înlocuitu prin unu venerabilu savantu, care la rendulu seu va trebui se cedeze loculu unui gambettistu, sau chiaru lui Gambetta însuși.

Nefericitii irlandezi, acești sclavi legați de glia ai elementului domnitoru anglo-saxonu, își scutura jugulu, se prepara și aștepta momentulu favorabilu de a ilu sfărîmă.

Principele Bismark încarcatu cu trei portofolii ministeriale se teme de Franță, face curte Austriei, intrigă pe sub ascunsu cu Rusiă și se încerca a înblădi pe socialiști cu promisiuni de totu soiulu.

Nihilismulu rusescu, care la aparință pare a fi adormitu nu își perde unu singuru minutu din vedere scopulu propus. Si elu aștepta sosirea momentului propice.

Reasumandu avemu deci în Austriă: curentulu antirusescu; în Ungariă: furia magiarisarei; în Italiă: cultulu garibaldianu-irredentistu; în Franciă: resbunarea; în Angliă: turburările irlandeze; în Prusă-Germaniă: dictatură și socialismulu; în Rusiă: despotismulu moderatu prin asasinatu și nihilismulu, care toate la unu locu au contribuit, că demonstrațiunea navală înaintea Dulcinei se sufere unu fiasco nemeritoru.

Disonanță ce există în concertulu european este causă că i se prelungeste agoniă moribundei Turcii, era divergență și rivalitatea ce domnesce între puterile semnate va fi causă conflagrațiunei generale, care nu se va stinge fără că se se fi schimbatu chartă Europei actuale.

Situațiunea este asia de nesigură și de încor-

autonome în lăintrulu acestui principatu, vomu luă și noi parte activă la parlamentulu central, era până atunci regimulu se fia indeșlatu cu aceea, că ne-amu declarat pentru integritatea monarhiei; se puna și elu temei pe parolă noastră.

La acestea repausatulu perdiundu și patientia imi dise:

„Asculta, eu am subternutu Maj. Sale o petitiune, în care ceream subvențiune anuală, că se mi pociu organiză consistoriulu și seminarulu, era Maj. Sa m'a îndreptat cu rogăminte la senatul imperial. Eu trebuie se intru.”

La acestea cuvinte apasate sculandu-se de pe bancă unde ședeam de înaintea casei, me chiama în cabinetulu în care lucră, și întindundu și manile preste multimele actelor, continuă dicundu:

„Vedi-le? La toate acestea lucru totu numai eu singuru; n'am nici-unu ajutoru lănga mine; nu le place se lucre, și ceea ce facu ei, nu mi place mie, că nu știu lucră. La lucratori buni trebuie plata bună. Am obositu domnule Baritiu, nu mai pociu lucră că mai de multu. Trebuie se mi se dea fonduri, că se pociu plăti bine pe lucratori buni.”

Cu acestea esiramu éram pe banca de înaintea casei. Eu eram deșarmatu pe unu momentu. Cuvintele dela măsă de scrisu mi le disese într-unu tonu doreros. Se făcu o pauză lungă. Pe candu eram se continuam, veni domnulu vicariu (atunci protosințelu) și arhiepiscopulu curmă la momentu conversațiunea. Eu cunoscui îndată că eram între Scilla și Caribde; dară situațiunea înca totu nu mi eră limpede. Dacă voiu continuă cu modestă mea opozițiune patriotică, imi voru dice că nu vreau binele acestei diocese și mai multe altele; de nu voiu continuă, voru scorni că m'au cumpăratu anstria, căci „der Schelm denkt so wie er ist.”

A remasu și arhiepiscopulu foarte neodichnit. — Preste puțină dile me pomenescu că br. Reichenstein me chiama la fabrică chimică din suburbea spitalului civil, sub prețulu că se mi-o arate, în realitate înse că se me ia la examenu în sensulu celorlalte patite cu br. Siaguna. Reichenstein cunosea deja scenă din grădina episcopescă. Ambii baroni erau întieși asupra planului de operațiune cu privire la persōnă mea.

(Va urmă.)

data, în cătu o catastrofa se pōte aștepta în totu momentulu. Nuorii sunt gramaditi și adunati, lipsește înca numai ciocnirea, pentru că uraganulu se începa a urlă și a se sparge.

Romania.

— București 1/13 Oct. Europă întreagă este agitată în nouă drama orientală; de aceea nici nu se mira nimeni vedindu, că partea cea mai mare din armată Romaniei este concentrată la manevrele de toamnă, dintre care cele mai imposante se facu pe câmpiile dintre capitală și monastirea Tigănesci. Oficiarii de statu majoru din armatele străine, cari mai veduseră trupele Romaniei la manevrele din 1876 și după aceea la Dunare și pe câmpiile Bulgariei, afla unu progresu învădatu în științele militare, în tîntă ostasiului și în toate evoluțiunile trupelor.

Îndelungă absenția din patriă a MM. SS. Domnului și Dōmnei lasase unu mare gol în toate raporturile superioare ale societății noastre; ne place înse a crede, că petrecerea augustei parechi în străinătate și anume pe la curțile marilor suverani în Viena și Berlinu, va fi de folos nu numai personalu în privința sănătății, ci va avea mare influență și asupra relațiilor noastre cu alte state, mai virtuos dacă cestiunea orientală va fi pusă la ordinea zilei de către Europă pentru o deslegare definitivă, ceea ce se pare foarte apropiată. Mergerea principelui Alesandru alu Bulgariei la Milanu Obrenoviciu în Belgradu și petrecerea de mai multe zile împreună, venirea totu acolo a unui ministru dela principele de Muntenegru și dese conferințe ținute împreună, a provocatu și în publiculu nostru atențiunea ce merita. Totu asia nu s'a scapatu din vedere nici memorabilele raportu telegraficu înaintatu de către principele Alexandru dela Rusciucu de a dreptulu către imperatulu Alexandru II, prin care i face cunoscutu, că la unu comandant supremu alu seu, starea actuală a trupelor bulgaresci, organizate în acești trei ani din urma prin oficiali rusesci, multimesce imperatului că parintelui seu, pentru atâtea bunătăți reversate de către Maj. Sa asupra poporului bulgarescu și domnitoriului seu.

La grijile venite din afara se mai adăose și cestiunea Dunarei. „Avant-proiect” alu Austro-Ungariei propus în conferință a puterilor riverane spre a fi adoptatu, memorialulu-protestu esitu că din partea Romaniei, mai așteptu în limbă franceză contra proiectului austro-ungurescu, agerele observațiuni facute în Franciă, Italiă și Angliă asupra aceluiași proiectu, în fine tîntă perfida a celorlalte mai de frunte diare din Viena și B. Pestă, toate acestea și înca alte câteva simptome au convinsu pe toate clasele superioare și inteligente ale națiunii noastre, că adevărulu a spus „Pester Journal” atunci candu a scris: „Dunarea este și trebuie se fia proprietate austro-ungurescă până la versarea ei în Marea Neagră.” În vanu se mai încerca „Pester Lloyd” se înpace spiritele din țără noastră în această cestiune, că nu i mai dă nimeni nici-unu credințu, și nici domnulu ministru nostru actual de externe nu ne va face se credem, că Austro-Ungariă ne va lasă în pace, îndată ce i va veni ei bine că se ne calce. Nici dn. Boierescu și nici nimeni pe lume nu va mai șterge din memoriă romanilor, nici va rupe din istoria lor domni de 17 ani preste Banatulu Craiovei, luarea Bucovinei; ruperea mai multor munti din Muntenia și Moldovă cu Mehadiă cu totu; necurmătele încercări ale Societății de corabiare cu vaporu de a ocupa tînturi cătu se pōte mai mari de-alungulu Dunarei; ocuparea principatelor în 1854—5 cu planu decisu de a nu le mai lasă în veci din mână; resistentia cea mai obstinată în totu decursulu negociațiilor diplomatice europene în Paris, dela Decembrie 1855 până în Augustu 1858, că Europă se nu recunoscă valōrea tractatelor noastre vechi încheiate cu sultanii și se nu ne sancționeze autonomiă; era la uniunea Romaniei eră p'aci se se oppuna cu armele, — toate acestea și altele mai multe nu potu fi date uitarei de către unu popor, care ține la patriă, la naționalitatea și la independență statului seu, că și la viață și mai multu de către la această. Apoi este cunoscutu, că orice statu și mai alesu cele mari, își au tradițiunile și maximele lor, pe care le tînu totdeauna înaintea ochilor, pandindu neîncetatu la ocaziuni spre a le realiza la unu momentu bine venit. Mai în scurtu credință noastră nestramutată este, că barbatii de statu ai Austro-Ungariei nici-odată nu voru renunță la planulu și la îndatorirea remasa lor moștenire dela antecesorii, de a încorporă Romaniă la imperiulu lor. Plina este istoria Ungariei de as-

piratiuni in sensulu acesta. De altumentrea lupt'a curge dejă, ea s'a inceputu din nou, de mai multi ani, pe terenulu economiei politice, precum o a descrisu mai de curendu „Romanulu“, cu temeuri atât de tari, in câtu chiaru si „P. Lloyd“ a fostu constrinsu a recunósce valórea loru si nu 'ia remasu de câtu escuse si proteste, cà Dómné apara, elu nu voiesce nici o restrictiune a liberei navigatiuni danubiane si nici o sugrumare a comerçului Romaniei.

Intre acestea reformele salutare in interiorulu tieriei progressédia neincetatu, ceea ce recunoscú toti strainii de positiune sociala càti ne-au cerce-tatu mai inainte cu 5—10 ani si compará starea de mai inainte cu cea de astadi. Numai pessimistii dela noi remanu totu pessimisti, cari pretindu cá natiunea nóstra se aiba aripi, se sbóre preste se-coli. Acésta se vede si din câteva diarie de a le opositiunei de buna credintia, cà-ci cu cele de rea credintia nu voimu se ne ocupamu.

Vediu cá press'a austriaca se mira de liber-tatea desfrenata, de espressiunile brutali care i se trimitu traduse dupa diariile din Romani'a. Ele uita cá aici nu exista lege de pressa si cá loculu aceleia ilu ocupa educatiunea, prea adesea in-teressele personali ale fia-carui publicistu in parte. Ungurenii au lege de pressa, dara cu câtu este press'a loru superióra pressei nóstre? Cu nimicu.

In câtu pentru opositiunea nóstra, ve recoman-damu primulu „Romanulu“ din 27 Rapiune (8 Brumarelu.) X.

— Din acelu articlu prea instructivu si pentru noi, reproducemu acestea:

„In regimulu constitutionalu, opositiunea este de o necesitate absoluta.

Ea indeplinesce, intr'adeveru, unu rol insemnatu, contribuindu la functionarea lui regulata si folositoare natiunei.

Intr'adeveru, regimulu constitutionalu fiindu unu regimu alu majoritatii, elu nu póte functioná in folosulu generalitatii actiunii de câtu in casulu, candu si mai-oritatile isi potu espune in libertate parerile, aspiratiu-nile si si potu sustinea trebuintiele.

De aci resulta neaparat'a trebuintia a unei opo-sitiuni; de aci libertatea nemarginita de care ea se bucura in tierile intr'adeveru democratice, si mai cu ose-bire la noi.

Aprópe necontenitu in opositiune, partid'a liberala nu numai in teoria, ci si in practica a vedutu ce mari si necalculabile rele aduce asupra tieriei incatusiarea opositiunilor, si, — doritoare mai multu de câtu ori-cine de a pune temelii puternice regimului constitutionalu, a lasatu opositiunei libertatea cea mai netiermurita, o li-bertate cum nu are nici intr'o tíera din lume.

Astfelu, intrunirile sunt libere ori-candu si ori-unde; press'a este libera absolutu si nimeni nu s'a gan-ditu vreodata de a atinge nici chiaru propagandele ce eventualu poteau deveni pagubitoare tieriei.

Partid'a liberala voiesce a face pe deplin educa-tiunea politica a tierii si pentru a ajunge acestu mare scopu, a apucatu calea cea mai drepta, nu numai la-sandu, ci chiaru indemnandu pe natiune prin modurile de a exercitá drepturile ce si-a inscrisu in pactulu fun-damentalu.

Acésta epoca va ocupá o frumósá pagina in istori'a aplicarii regimului constitutionalu in Romani'a, mai ántaiu fiindu cá ea se deosebesce esentialu de epoc'a de apasare si de despotismu ce a precedatu-o, si apoi pen-tru-cá va dá spornice rezultate in viitoru, deprindiendu pe natiune cu exercitarea de tóta diu'a a drepturiloru sale si cu controlulu ce e in dreptu se faca asupra mo-dului de administrare a intereselor ei.

Ce face inse opositiunea in acestu timpu? Isi dá ea séma de marele si insemnatulu rol ce are in or-ganismulu parlamentariu; cauta ea a luminá pe natiune in privinti'a adeveratelor ei interese si a o face se se deprinda cu drepturile ce are se le exercite si se le iubésca?

Nimicu din tóte acestea.

Din contra, organele opositiunei de tóte nuantiele infatisédia desgustátorea priveliste a unei ne mai pome-nite lipse de urbanitate, a unei lupte indarjite in care espressiunile cele mai triviale se inlantiescu unele cu altele si curgu cu necontenire cá riulu ce ese dintr'unu isvoru murdaru.

Pentru acesti pretinsi campioni ai drepturiloru na-tionale, pentru acesti aprigi aparatori ai libertatiloru publice pe timpulu candu aceste libertati nu sunt lo-vite de nimeni, ci din contra ocrotite din tóte puterile si prin tóte mijlócele de cátra gubernu, nu exista in-teressu nationalu mai mare de câtu interessulu loru de a veni la putere; nu exista cestiune mai grava de câtu resturnarea gubernului.

De aci acusari calomnióse; de aci nascociri de totu soiulu; de aci in fine tóta acea larma care a-surdiesce si desgusta pe omulu onestu, care vede cu surprindere, cum acei pretinsi luminatori ai poporului indragnescu a tagadui si falsificá adeverulu, si cauta a ingrijorá tíer'a, dandu'i cá adeverate sciri si fapte, pe care le sciú cá cu totul neadeverate sunt.

Acésta atitudine are de efectu de a face, cá opo-sitiunea se pérda orice creditu si se ajunga intocmai cá pastorulu din fabula, care totu strigandu: lupulu, candu nici unu lupu nu erá, nu mai potú atrage pe nimeni prin alarm'a lui, candu cu adeveratu lupulu de-dese in oi.“

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Brasiovu, 9 Oct. st. n. Anticritic'a brosiurei anonime, dupace scrie mai multe invetiaturi bune despre servilismu si inchinare de idoli pamentesci, vine la nationalitate si politica, unde dice, cá ori câtu au avutu si cheltuitu repausatulu, a fostu avere data densului dela cleru si poporu. Eu affaiu la o biserica de aici inchiaierea soborului nostru diecesanu din anulu 1850 Martie 12, tiparitu pe 2½ cóle la Sibiu in 1 Augustu 1852 si subscrisu Andreiu m. p., episcopu. Acolo se afla si o socotéla lunga de colecte, cu numele evlavio-siloru crestini, sumele adunate se vedu mai la vale, trase in câte una la facare protopopiatu.

„Soborul nostru diecesanu tinutu la anulu 1850 in 12 si cele urmatóre dile ale lunei lui Martie, au adusu sub Nr. 21 alu protocolului seu urmatóri'a inchieiere:

„Incredintiandu-se soborul, cumcá cass'a cle-rului nu are incaperile cele de lipsa pentru scól'a clericala, cancelari'a episcopésca, archivu si alte intocmiri diecesane, hotaresce: cá se se cumpere pe sém'a clerului inca o casa câtu se póte mai aprópe de resiedinti'a episcopésca, éra mijlocele cele de lipsa spre acésta se se procure prin o co-lecta. Cu punerea in lucrare a acestei hotariri se insarcinédia epitropi'a diecesana.“

„Din temeiulu acestoru numai decátu au si contribuitu spre scopulu acesta mai multi dintre cei adunati la soboru, precum mai josu se va vedé.

„Totu pe temeiulu acum atinsei incheieri a soborului s'au facutu rugarea cátra inaltulu gubernu pentru voie de a se potea face o colecta, care au si urmatu, si rezultatulu ei aici urmédia.*)“

I. Colecta dela soboru . . fl. 6000.—

II. Cu privilegiulu colectei fa-cute in diecesa s'au adunatu din:

1.	Protopop. Brasiovului I	7107.03
2.	„ „ „ II	150.54
3.	„ „ „ III	925.39
4.	„ Belgradului (Alb.)	484.14
5.	„ Bistritiei . . .	195.42
6.	„ Bârgheisului . .	28.—
7.	„ Osiorheului . .	59.—
8.	„ Devei . . .	311.48
9.	„ Zlatnei . . .	516.08
10.	„ Zarandului . .	268.—
11.	„ Iliei . . .	183.18
12.	„ Cohalmului . .	68.57
13.	„ Clusiului de josu	27.36
14.	„ Clusiului de susu	116.58
15.	„ Mediasului . .	52.—
16.	„ Miercurei . . .	419.17
17.	„ Muresiului . .	29.27
18.	„ Nocihului . . .	315.36
19.	„ Orasiei . . .	600.13
20.	„ Palosiului . . .	302.15
21.	„ S. Sebesiului . .	605.41
22.	„ Secului . . .	10.—
23.	„ Sibiiului I . . .	1395.30
24.	„ „ II . . .	3112.11 ½
25.	„ Solnocului . .	68.50
26.	„ Treiscaunelor .	173.22
27.	„ Turdei de josu	45.26
28.	„ Ungurasiului . .	152.13
29.	„ Fagarasiului I .	335.36
30.	„ „ II . . .	201.47
31.	„ Hatiegului . . .	205.04
32.	„ Hidvegheului . .	57.19
33.	„ Cetate de balta de josu . . .	81.45
34.	„ Cetate de balte de susu . . .	87.22
35.	„ Cinculu mare . .	65.54
36.	„ Seghisiórei . . .	205.08
37.	„ Jioagiului . . .	814.22
38.	„ Giurgiului . . .	210.—
39.	„ Lupsiei . . .	37.41
40.	„ Kiuree . . .	35.—

Sum'a totala fl. 26,062.44½

Spunu betranii, cá daca au incetatu rebeli'a ungrésca si s'au intorsu repausatulu pe aici in lun'a lui Septembrie, iau datu ai nostrii dela biserici si din pungile loru preste 4000 de florinti bancnote negre c. m., de si erau jafuiti reu de unguri, si candu au mai venit episcopulu in postulu Craciunului totu in anulu acela,*) i s'au mai datu si alti bani la mâna, cá ungurii jafuisera si residenti'a din Sibiu, unde remasese numai unu preotu tineru, si acela n'au potutu apará, cá l'ar fi omoritu ungurii.

Cu tóta stim'a

N. Saceleanu.

*) In prescurtare, cá nu incape asia multu. Red.

**) 1849?

— Sibiu, 11 Octobré st. n. 1880.

Am fostu norocosu a participá ieri la adunarea generala tinuta de despartimentu III alu Asociatiunei transilvane in comun'a Tilišic'a. Norocu, dicu, pentru cá m'am bucuratu din ánimu de reusit'a prea frumósá a acestei adunari. Semnu invederatu, câtu de utile sunt aceste despartieminte, daca sunt conduse bine.

Daca tóte despartimentele Asociatiunei ar fi feri-cite a avea rezultate cá acesta, alu Sibiiului, amu potea fi mandri cu despartimentele nóstre.

Din Sibiu se presentara la adunare, afara de di-rectorulu si actuariulu despartimentului, dd. prof. si directoru J. Hannia, V. Romanu, prof. S. Popescu si D. Comsi'a, dlu Dr. J. Crisanu si R. Balasiu, éra din comunele vecine Saliste dd. invetiatori si pretorele Muciu Urechia, asemenea din Galesiu dd. invetiatori si notariulu.

Adunarea se tinu la órele 11 intr'una din salele frumósei scóle ale comunei. Directorele deschise sie-dinti'a prin o cuventare acomodata in care aréta po-porului scopulu Asociatiunei. La acést'a respunde dlu preotu localu Juga si prin cuvinte calduróse esprime óspetiloru unu bine ati venit. Dupa acestea alegénde-se de notariu ad hoc dlu Dr. I. Crisanu, dlu actuariu, Petra-Petrescu, cetesce raportulu asupra agendeloru Comitétului din anulu expiratu.

Raportulu se ea spre placuta sciintia. Relative la positi'a budgetului se da Comitétului facultate a dispune dupa cum va affá mai bine.

Resultatulu colectei facute in favorulu Asociatiunei este fórte splendidu, in câtu acela se póte compará cu rezultatele multoru adunári generali ale insasi Asocia-tiunei. Dela membri ordinari si ajutatori s'au incassatu preste 80 fl. v. a. ér cá membri ordinari pe viétia ofe-rindu câte o actiune de câte 100 fl. s'au inscrisu urma-torii: dlu Dr. Aurelu Bróte, directorele bançei Tran-silvania, dlu Dr. Ioane Moga, medicu, notariulu din Tilišic'a Stefanu Milea, asemenea comun'a bisericeasca si cea politica din Tilišic'a. Dupa cum am intielesu, dlu adv. Dr. I. Borcea, inca ar fi promis a se face membru pe viétia alu Asociatiunei.

In Comitétulu nou s'au alesu: Dr. Ilarionu Pus-cariu, directoru; membri ordinari: Dr. I. Moga, A. Schiau, V. Romanu, Petra-Pretescu, C. Tobias si S. Popescu; supleti: J. G. Baritiu, Dr. N. Olariu adv. si R. Balasiu.

Adunarea generala pe anulu venitoriu se va tienea in comun'a Căcov'a.

Dupa adunare a fostu prandiu comunu la care a participatu si unu numeru insemnatu din fruntasii co-munei. Nu puşinu au contribuitu la infrumsetiarea convenirei si prea stimabilele dómne Milea soçia dlui notariu si M. Ivanu, amabil'a soçia a dlui invetiatoriu din Salisce N. Ivanu.

Fia-ne permis a ne esprime la loculu acesta multumi-rile nóstre de recunoscintia façia de bravii preoti ai comunei dd. Josofu si Juga, façia de demnulu notariu dlu Milea si façia de dlu jude Josofu, pentru bun'a pri-mire cu care ne-au intimpinatu si i-rugámu, cá multi-mirile nóstre complete se le inpartasiésca si prea stimatiloru membri ai Comunei, cari au sciutu inbra-cisia cu atáta caldura interesele scumpei nóstre Asociatiuni.

Sciiri diverse.

— (AA. LL. RR. Domnulu si Dómn'a Romaniei) au sositu in 11 l. c. la Vien'a, unde au primitu visit'a M. S. imperatului Franciscu Josifu I éra dupa amiadi au fostu chiamati la unu dîner datu de cátra archiducele Albrecht. A dou'a di principele Carolu a plecatu la B.-Pest'a, unde a facutu inspectiunea regimentului de infant. Nr. 6, acarui proprietate i-a fostu conferita de M. S. imperatulu. Cu acea ocasiune A. S. Regala a decoratu pe mai multi oficiari ai regimentului seu, éra dupa amiadi a datu o mésa splendida in onórea corpului de oficiari ai aceluiai regimentu, la care au fostu inse chiamate si alte notabilitati militare si civile. S'au tinutu si mai multe toasté.

— (Invitare.) „Reuniunea romana de can-tari“ din Sibiu, va arangia in 17 Octobré c. n. alu doilea concertu ordinariu pentru acestu anu, in localitatile „Reuniunei germane de cantari si musica“ (Pamentulu micu Nr. 1), dupa urmatoriulu pro-gramu: 1. a) Diminéti'a de L. Lenz, b) Cim-poieriulu, melodia scotica, de R. Weinwurm, executate de choru. 2. Grande Polonaise de C. M. Weber op. 21 pentru piano. 3. a) Co-drulu melodie de L. Lenz, b) Viati'a tígani-loru de R. Schumann. 4. a) „Odata si acuma“ melodie de T. Georgescu, b) „De pe verfulu acéstui munte“ melodie de Mezzetti pentru sopran solo. 5. Trei coruri si o arie din Pre-cios'a de C. M. Weber. 6. Cuintetu din oper'a „Fluierulu fermecatu“ de W. A. Mozart. 7. Tat'a mosiu melodie de Flechtenmacher. — Inceputulu la 7 óre sér'a.

P. T. dd. membri sunt cu onorulu cuvenitu in-vitati a participá la acestu concertu. — Biletele se voru distribui Sambata in 16 si Dumineca in 17 Octobré n. dela 3—5 dupa prandiu, in localulu „Asociatiunei transilvane“ strad'a Cisanidiei. Nr. 7.

— (Relativu la conferentiele in limb'a francesa ale d-nei Abbadie, ne

permitemu a reaminti, că ele de aci înainte se voru tine Dominec'a dela 5—7 ore p. m. si că conferenți'a va premerge liberei conversatiuni.

— (Magiarisarea comerului.) Sub titlulu acesta citimu in diariile din Pest'a o notitia, in care ni se spune, că in clubulu scriitorilor si artistilor in care se tinu conversatiuni literarie, sociale etc. s'a pusu la ordinea dilei discussiunea asupra magiarisarii comerului. Referentulu Josef Hubenay intona necesitatea de a se lua o directiune patriotica in comertiu si invita pe cei presenti a isi da parerea asupra modalitatii, cum s'ar putea magiarisa comertiu. A. Balázs dice, că celu mai corespundietoriu mijlocu pentru acesta ar fi, că legislativ'a se silésca pe comercianti a isi purta cartile de gestiuni unguresce, respective, că numai cartile purtate unguresce se fia autentice. M. Gelléri propune trei modalitati pentru magiarisarea comerului: 1. formarea de reuniuni comerciale independente; 2. protegierea diarielor magiare, trimitienduli-se articuli de specialitate si insertiuni; 3. preferirea articlilor de industria magiara celor din afara. Steiner afla, că piedeca principala a magiarisarii comerului este burs'a, care e germana. Baronulu Juon Kaas pretinde dispositiuni legislative. György pledeia pentru convocarea unui meeting mare de comercianti si cestiunea se se discute in acesta. Adorján afla de lipsa mai antaiu magiarisarea evreilor, Günther acea a comptabilitatii. In fine se alege unu comitetu de trei, care se ventiledie cestiunea prin diarie si dupa trebuintia din candu in candu se convóce conferentie. Din ce in ce mai bine.

— (Multiamita publica.) Prea stimatulu dn. Josifu Aureliu Ciura, siefulu farmaciei nationale din Bucuresti, a binevoitu a doná pentru biseric'a romana gr. cath. din Abrudu o suma de 300 fl. v. a.; éra pentru scól'a gr. cath. totu de aici a depusu sum'a de 100 fl. v. a. la institutul de creditu „Albin'a“ din Sibiu, spre fructificare, că din interesele anuali $\frac{1}{2}$ se se capitulisedie spre crescerea fondului, éra cu $\frac{1}{2}$ se se cumpere din anu in anu recuise scolastice.

Pentru acesta fapta marétia, din partea curatorialu bisericescu in numele poporenilor gr. cath. 'i se aduce cea mai caldura adenca multiamita, rogandu-ne cu tota pietatea, că bunulu Ddiu se'i lungésca firulu vietiei, si se'i binecuvinte tóte intreprinderile sale, incoronandu-le cu succésulu celu mai stralucitu, spre a putea premerge inca la multi ani — cu asemenea fapte nationale si religioase.

Abrudu, 24 Septembre 1880.

N. Vladu m. p., Ioane Ternaveanu m. p.
curatoru. curatoru.

Bibliografia.

(Urmare si fine.)

Cu totulu altele sunt studiile d-lui Emilianu Radic; că-ci pe langa ce dispune de o frumoasa eruditie, apoi si este multu mai obiectiv in punctulu religiunei; numai pe unde vede religiunea si hierarchi'a degradata de instrumentu alu politice, isi ese si elu din cumpetu, ceea ce se si explica usioru, mai virtosu in a c e s t a epoca, pe candu se pare că au conspiratu nu numai toti diavolii, ci si elementele, pentru-că se estermine nu numai bisericele, societatile religioase, ci se smulga in sasi religiunea din animele omenesci, fara a mai intrebá de confessiunile religioase, care tóte sunt batjocorite si subminate, la care inse fariseii egoisti póta vina fôrte grea.

Acestu auctoru serbescu pune baptismulu tuturor serbiloru in domni'a imperatului bizantin Basiliu Macedonu, adeca intre anii 867—885 dupa Christosu. La inceputu li s'a datu dela Constantinopole numai unu episcopu Rason (Rascia). Acea stare a duratu pana in sec. alu 13-lea. Santulu Sava, fiulu archi-jupanului Nemanja I a ámblatu intre anii 1219 si 1221 pe la Constantinopole si la Nice'a, unde siedea imperatulu Teodoru Lascaris, că se céra archiepiscopia si dreptu de biserică autocefala nationala serbésca; grecii inse s'au opusu din respóteri si numai amerintiandu Sava, că daca nu voru ei, va merge la Rom'a in Itali'a, spre a cere acelea drepturi de acolo, unde au si mersu serbii că se ia dela pontificele Romei Honoriu coron'a de domnia in statu (pag. 6). Grecii nu avura in cátru, se invoira. Pana atunci biseric'a serbésca stetese sub jurisdictiunea archiepiscopului de Prima Justiniana, adeca dela Ochrida, unde domniau bulgarii, cari in acea epoca erau mai tari de cátru serbii.

Batali'a din Campulu-Mierleloru 1389 ingropá statulu serbescu sub domni'a turcésca; dara acuma serbii aveau in locu de archiepiscopia patriarchia in orasiulu Ipecu. Sultanii turcesci au tractatu confessiunile christiane dupa alte maxime, nu dupa ale calvinilor de astadi, că se si bage nasulu inca si in potire si se faca din felóne si sticharie si abraçe pe cai. Sultanii dupace nimiceau unu statulu, lasau inse neatinsa tota jurisdictiunea eclesiastica a confessiunilor christiane. Cu exceptiune de unii sultani tirani nebuni, si ceilalti au observatu acea maxima vechia a monarchiei lor. In a. 1731 Sultanulu Mahomed a investitu pe patriarchulu Arsenie dela Ipecu cu jurisdictiune preste tóte diecesele serbesci.

Daca poporul serbescu érá maltratatu si tiranitu de turci, elu cautá ajutoriu la cleru. In necurmatele resbóie germano-turcesci popórale suferiau si mai amaru.

Dupa negotiari secrete de cátiva ani cu curtea dela Vien'a, in fine pe la 1690 se ridica preste 40 mii de familii serbesci de sub domni'a turcésca si conduse de patriarchulu Arsenie IV dela Ipecu, se asiediaru in regiunile in care'i vedemu astadi, alaturea cu alti locuitori de nationalitatea slava, éra residenti'a archiepiscopésca o punu la Carlovétiu.

Auctorulu voindu a trece prin istori'a si drepturile bisericesci ale serbimei, arunca indata in precuventare unele principie, dupa care purcede apoi in compendiulu seu istoricu. Intre altele, densulu dá inspectiunei supreme a monarchului, respective a statului, o explicatiune intocma dupa maxim'a lui Cavour: Biserica libera in statu liberu, supune la critica agera tóte mesurile gubernului luate mai virtosu dela 1770 relative la biseric'a serbésca. Noi inse citindu acestea, ne disramu, că de ar fi fostu tractate bisericele romanesci din Transilvani'a de cátra gubernulu centrale si mai alesu de cátra celu provinciale numai asia de reu, precum a fostu tractata cea serbésca, ele aru stá in dilele nóstre indoitu si intreitu mai bine de cátru le vedemu in realitate.

Pag. IX—X venindu auctorulu la art. IX de lege ungurésca din a. 1868 combate din nou inspectiunea suprema asia cum este ea formulata si apoi aplicata in sensulu aceleia, éra la pag. XI afla, că Congressulu nationalu-bisericescu datu serbiloru de cátra legislativ'a ungurésca, nu este altu-ceva, de cátru o concessiune, unu surugatu facutu laiciloru (mireniloru, poporulu) pentru perderea individualitatiei politice, a drepturilor politice si nationali; acea concessiune judecata in modu superficial, s'ar parea liberala, in realitate inse Congressulu este numai o institutiune, prin care se intaresce si mai multu amesteculu statului, pentru-că diferentele, dissensiunile, fregarile dintre cleru si poporu se tinu in permanentia, si in tóte casurile statulu prin gubernulu seu se face judecatoriu si se considera pe sine cá plasmuitoriu, cá auctoru alu Congressulu.*)

Cine ar fi creditu vreodata, că va veni tocma unu serbu dintre cei mai de frunte, că se combata in modulu acesta institutiunea Congreselor bisericesci, compuse din clerici si laici?

Se se védia inse testulu intregu alu auctorului. Doctrina de mare inportantia.

Ore ce voru dice protestantii cu congresele si sínódele loru mestecate, la acestea doctrine ale theologulu serbescu? Ei au ce se dica; noue inse ni se pare că ei aici in tierile nóstre, rđu in pumni pentru lips'a de prudentia, de prevedere si de energia a serbiloru si a romaniloru.

Pe cátru timpu ómenii nu voru avea nici sciintia de ajunsu, nici curagiu, că se traga linii drepte si agere intre Jus in sacris, jus ad sacra, jus circa sacra, potu se totu sbiere clericali contra jesuitismulu de una, contra Machiavelliloru de alta parte, că nu le va folosi nimicu. Dara inca dragalasi'a de lene, cum se mai soresce ea de frumosu in dile de véra tóta vér'a.

Provocare

spre inpartasirea datelor privitorie la cutremurulu de pamentu.

Cutremurulu de pamentu, observatu in 3 Octobré nóptea si deminéti'a, dupa insciintiarile de pana acum, mai in tota Transilvani'a, este unu fenomen naturalu asia de insemnatu, in cátru merita si cere cercetarea científica aprofundata a tuturor datelor si observatiunilor privitorie la acela, pentru-că pe temeulu acestora se se póta lamuri fiinti'a lui si, ceea ce e lucru de capetenia, caus'a lui probabile. Subscrisulu crediendu-se competente in afacerea atarei scrutari scientifique, indrasnesce a apelá la totu individulu cultu, care ori cá a observatu elu insusi acestu notabile fenomenu firescu, ori póte capetá despre elu informatiuni sicure, desclinitu inse róga pe on. dd. oficiali ai telegrafelor si statiunilor de cali ferate, cari au ocase de a face oservatiuni exacte felative la timpu, se binevoésca in interessulu scientiei, cá respunsu la intrebarile mai josu punctate, a conscrie tóte datele in legatura cu cutremurulu câte voru fi observatu, si cátru mai curendu a le tramite subscrisulu spre cercetare científica. Datele se ceru cu subscrierea numelui si a pusetiunei tramitietoriului, cá la timpulu seu se póta fi publicate deplinu.

Intrebarile, pentru a caroru resolve binevoitorie se róga subscrisulu, sunt urmatóarele:

1. In ce comuna din patria si in care parte a aceleia fu simtitu cutremurulu?

2. In care di si pe ce timpu se simti cutremurulu? (N. B. Timpulu, déca numai se póte, se recere pana la exactitate de secunde, éra timpulu locale e de a se transcalculá dupa timpulu din Pest'a la cea mai deaprópe statiune telegrafica ori de cale ferata; in speciale oficialii de telegrafia si de cali ferate, in modulu acesta potu se comunica mai usioru timpulu.)

*) In not'a dela pag. XI., „Das Übel liegt viel tiefer, es liegt in der Thatsache, dass der Staat die Quelle der Autonomie dieses Congresses, beziehungsweise des in demselben verkörpertem Serbischen Laienstandes ist; somit macht der Staat diesbezüglich was er will, ohne dass seine Mandatare (der Congress, der Laienstand) gegen ihn aufkommen können. Das ist der Fluch der bösen That, dass sie fortwährend böses erzeugt.“

3. Simtitu-s'au tremurare undulatória ori zocniture, ori amendoue?

4. In ce directiune au procesu undularile ori zocniturile, séu adeca din ce directiune au fostu simtite? Adeveratu, că directiunile dupa regiunile ceriului numai cu ajutoriulu chorometrulu se potu mesurá, dara date cátru mai possibile aproximative inca potemu folosi.

5. Câte au fostu la numeru zocniturile, cátru timpu a tinutu un'a séu alta?

6. Intregu cutremurulu cátru a duratu?

7. Fost'a cutremurulu insoçitu de vreunu fenomene sunetale, precum: diuraitu, tunetu, siusiaitu, diudaiutu, tropotu, au de alte sunete cu orice asemenea?

8. In urmarea sguduiturei clatinatu-s'au ori cadiutau josu diverse obiecte, anume ce soi si de unde, in care directiune au cadiutu ori s'au clatitu? Facutu-s'au crepature in paretii edificieloru, in ce directiune mergu acesti paretii si in ce directiune crepaturele cauate in ei? Orológiele pendularie opritu-s'au si in ce timpu (de se póte, se se faca transcalculare dupa timpulu din Budapest'a.) Paretii, pe cari aterná aceste orológie, ce directiune avea? Cimentulu picatu de pe paretii, hornuri, turnuri, in ce directiune s'au din inaltime, si cátru de departe de parete, hornu ori turnu? Facutu-s'au undeva crepaturi in pamentu, si acestea in ce directiune au mersu. Remasau acestea deschise, ori cá s'au inchisu indata? Observatu-s'a óre-care inriurintia a cutremurulu asupra apelor curgátore si stata-tóre? Ap'a isvóreloru si fúntaneloru n'a decrescutu ori esundatu, ori n'a secatu cu totulu, ori temperatur'a ei nu s'a schimbatu, nu s'a turburatu?

9. Ce influentia avu cutremurulu asupra animalelor: nu s'a observatu la ele anumita nelinise inainte de cutremuru si sub densulu?

10. Cum a fostu timpulu inainte, sub, si dupa cutremuru: ploiosu, innuoratu, serinu, vintosu? La ce gradu a statu termometrulu si barometrulu pe timpulu cutremurulu?

Acestea ar fi intrebarile, la cari subscrisulu astépta binevoitoriu respunsu si spera, că in interessulu cultivarei scientiei in patri'a nóstra orice individulu cultu va face totu ce i va stá in potintia, pentru cá estu-modu se potemu dá icón'a cátru mai perfecta a acestui cutremuru, care precum se pare, este unulu din celea mai mari.

Clusiu, 4 Octobré 1880.

Cu patriotica reverentia

Dr. Antoniu Koch
prof. de mineralogia si geologia la universitate.

Preturiile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

12 Octobré st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	7.—8.—
Grâu, amestecat	1 „	5.50—6.50
Secara	1 „	5.30—5.70
Papusiou	1 „	4.70—5.10
Ordiu	1 „	4.10—4.50
Ovesu	1 „	1.90—2.30
Cartofi	1 „	1.60—2.—
Mazare	1 „	6.—7.—
Linte	1 „	9.—10.—
Fasole	1 „	5.—6.—

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plamani.

Wilhelm's
Allopu de plante Schneeberg

alu lui

Franciscu Wilhelm, farmacistu in
Neunkirchen (Austri'a de josu.)

In decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare forta vindecátore si usiurátore pentru morburile organeloru de respiratiune, pentru catarele gútlejulu si alu bronchielor, tuse spasmodica, ragusiela, multe alte suferintie ale gútulu si ale plamaniloru.

Fôrte de recomandat este acestu sucu cá preservativu pe tempuri neguróse si aspre.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii si o necesitate pentru ómenii cari suferu de plamani; éra pentru cantareti si oratori in contra vocii inflorate, séu chiaru in contra ragusieli, elu este unu mijlocu nedispensabilu. — Numeroase ateste probésa cele afirmate mai sus.

Se afla de vendiare in sticle á 1 fl. 25 cr. in Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher sen.

Onoratulu publicu se céra totudeauna specialu Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg, fiindu-că acesta se produce singuru numai de mine, si de órece fabricatele puse la vendiare subt firm'a Iulius Bittner Allopu de plante Schneeberg, sunt nisce imitatiuni nedemne, asupra caroru atragu deosebit'a atentiune a publiculu cumperatoriu.

(2) 20—25

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.